İşte, değerli arkadaşlarım, bir darbenin bilançosu bu. Şili'de yaşananlar da Türkiye'de yaşananlardan çok farklı değil.

Tabii, 12 Eylül 1980 darbesi, ülkemizde birçok alanda olumsuzluğa sebep oldu. Bunların en önemlisi de eğitim konusudur. Eğitim işini yapan öğretmeni ve eğitimin temeli olan öğrencileri de derinden yaralayan bir darbedir 12 Eylül. Yıllar geçmesine karşın, bu yaralar henüz daha sarılamamıştır; tam tersine, kangren olması noktasındadır. Eğitim ezberci bir hâle gelmiştir. Dershaneler ve özel okullar paralı eğitim döneminin başlamasına sebep olmuştur. Üniversite harçları o dönemde çıkmıştır. Eğitime katkı payları 1983 yılında yürürlüğe girmiştir. 12 Eylül döneminde eğitime ayrılan pay azalmıştır. Örneğin, 1963 yılında 2,1 iken 1981 yılında 0,71 olmuştur eğitime ayrılan pay. Birçok yurtsever öğretmen suçlu gibi görülmüş, binlercesinin 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası kapsamında görevine son verilmiştir.

Değerli arkadaşlarım, Şili'deki darbecilerin bir kısmı yargılanabilme şansını bulmuştur. Hiç olmazsa, çok kısa bir süre de olsa İngiltere'de, diktatör olan Pinochet belli bir noktada, evinde kalma cezasına çarptırılmıştır. Ne yazık ki, Türkiye'de darbecilerin hiçbiri yargılanamamıştır, bugün, hâlâ, ortada dolaşmaktadır. İşin acısı, o darbeyi yapanlar, Türkiye Cumhuriyeti'nin bağımsızlığı için çalışanlara karşı yapılan o darbeyi yapan general, bugün, oturduğu yerden, Türkiye'nin birliğini ve beraberliğini bozabilecek bir nokta olan, bir anlayış olan eyalet sisteminin Türkiye'ye getirilmesi için demeç veriyor. O generallerin başı, bugün, Türkiye'de bu demeçleri verebiliyor. Bence, o demeci vermeden önce, 1980'de biraz önce saydığım bilançonun hesabını vermesi lazımdı, ama, ne yazık ki, Anayasa'da bulunan bir madde nedeniyle, bu hesabı şu ana kadar vermedi. Ama, umuyorum, önümüzdeki dönem, Şili'deki gibi, Latin Amerika'daki birçok ülkedeki gibi, sosyal demokrat Cumhuriyet Halk Partisi iktidara gelir ve bunların hepsinin hesabını, o günlerin hesabını sorar ve insanlarımızın yaşadığı acılar da hiç olmazsa birazcık hafifler.

Değerli arkadaşlarım, beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

Tekrar sizleri saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Durgun.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3.- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN - Madde üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına ve şahsı adına söz isteyen Feridun Ayvazoğlu, Çorum Milletvekili.

Buyurun Sayın Ayvazoğlu.

CHP GRUBU ADINA FERİDUN AYVAZOĞLU (Çorum) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; uluslararası bir sözleşmenin onaylanmasına dair kanun tasarısını görüşüyoruz. Elbette, inanıyoruz ki, bütün milletvekili arkadaşlarımızın görüşü ve Cumhuriyet Halk Partisinin görüşü de bu anlaşmanın onaylanmasına ilişkindir. Cumhuriyet Halk Partisi ve şahsım adına almış olduğum konuşmada, bu konuda görüşlerimizi ifade etmek istiyorum.

Giderek gelişen ilişkilerimizin başlarında yer alan ülkelerden Şili, bir Latin Amerika ülkesi. Peki, Şili dediğimizde nasıl bir ülke olduğunu, bugüne kadar nasıl bir süreç geçirdiğini, kısaca, böyle bir anlaşma görüşülürken, siz değerli milletvekillerine bazı bilgileri sunmanın da bizlerin görevi olduğunu düşünmekteyim.

Aymara dilinden türeyen Şili "Dünyanın son bulduğu diyar" anlamını taşıyor. 16 milyon nüfusu, 757 bin kilometrekare alanıyla, 11.937 dolar gayrisafi millî hasılasıyla, ama, henüz sosyal eşitliği tam sağlayamamış ekonomisiyle Şili, yıllar öncesi, milattan önce 13 bin yıllarına dayanan bir tarihe sahip. İnka Krallığı'ndan sonra İspanyolların eline geçen Şili, büyük mücadeleler vererek ba-